

ถาม : ฉันจะเริ่มการดูแลรักษาแบบประคับประคองเมื่อไหร่ดี

ตอบ : ทันทีที่คุณได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคที่คุณกลัวต่อชีวิตหรือโรคที่ดำเนินมาถึงระยะท้าย โดยไม่ต้องรอให้โรคลุกลาม หรือรอจนเข้าสู่ระยะท้ายของโรค ผู้ป่วยจำนวนมากเมื่อได้รับการวินิจฉัยดังกล่าว ก็อาจมีชีวิตที่ไม่มีอาการทุกข์ทรมานทางกายเป็นเดือนหรือเป็นปี แต่การได้รับการดูแลแบบประคับประคองตั้งแต่ต้นนี้สามารถช่วยผู้ป่วยในด้านอื่น เช่น การวางแผนการรักษาในอนาคต การแสดงเจตนาเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในระยะสุดท้ายของชีวิต นอกจากนี้ยังช่วยบรรเทา หรือแก้ไข หรือป้องกันปัญหาทางจิตใจ อารมณ์ สังคม จิตวิญญาณ เป็นต้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และเป็นการรับรู้ข้อมูลล่วงหน้า ทำให้ผู้ป่วยมีความมั่นใจ คาดเดาสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ ทำให้ไม่วิตกกังวลมากเกินไป

ถาม : ถ้าฉันเข้ารับการดูแลแบบประคับประคอง ฉันยังจะได้รับการรักษาตัวโรคที่ฉันเป็นอยู่หรือไม่

ตอบ : คุณยังคงได้รับการรักษาตัวโรคที่คุณเป็นต่อไป โดยทีมสุขภาพด้านการดูแลแบบประคับประคองจะประสานงานกับแพทย์ที่ให้การรักษาลึกเพื่อร่วมกันดูแล ยกเว้นเมื่อแพทย์พิจารณาแล้วว่าการคงการรักษาตัวโรคจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี ซึ่งเมื่อถึงระยะนั้น การดูแลแบบประคับประคองแทนการรักษาตัวโรคจะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิต ช่วยหลีกเลี่ยงการรักษาที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์

ถาม : ใครจะทำหน้าที่ประสานงานให้ “ถ้าฉันต้องการการดูแลแบบประคับประคอง”

ตอบ : ส่วนใหญ่มักเป็นแพทย์เจ้าของไข้จะติดต่อขอคำปรึกษากับทีมสุขภาพผู้เชี่ยวชาญของศูนย์ดูแลแบบประคับประคอง (หากเป็นโรงพยาบาลศรีนครินทร์ หน่วยการดูแลแบบประคับประคอง คือ ศูนย์การุณรักษ์) หรือหากผู้ป่วยมิได้รับการรักษาใดๆ ในโรงพยาบาล และหากมีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลแบบประคับประคองก็สามารถมาขอรับการรักษาที่ศูนย์ดูแลประคับประคองของโรงพยาบาลได้ และหากผู้ป่วยเข้ารับการดูแลแบบประคับประคอง ควรให้สมาชิกครอบครัวหรือผู้ให้ดูแลหลักเข้ามามีส่วนร่วมในการพบทีมสุขภาพสหสาขาในการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองด้วย

ศูนย์การุณรักษ์ โรงพยาบาลศรีนครินทร์
อาคารสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อนุสรณ์ ชั้น 18
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 40002
www.karunruk.com
e-mail: palliativecare@kku.ac.th
Tel. 043-366656-7 Fax: 043-366657

การดูแล แบบประคับประคอง

ศูนย์การุณรักษ์ โรงพยาบาลศรีนครินทร์

► บทบาทของการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง

การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง มุ่งเน้นให้ผู้ป่วยที่ป่วยด้วยโรคที่ไม่สามารถรักษาได้หรือรักษาลำบากและโรคเรื้อรัง สามารถมีชีวิตที่มีความหมายและมีคุณภาพดีที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ นอกจากนี้ยังให้การดูแลครอบครัวและผู้ให้การดูแลผู้ป่วยด้วย โดยมีบทบาทดังนี้

- ช่วยผู้ป่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดและมีชีวิตยาวนานที่สุดเท่าที่เป็นไปได้
- ตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยทางกาย อารมณ์ จิตใจ จิตวิญญาณ เป็นองค์รวม
- ช่วยผู้ป่วยให้รู้สึกมั่นใจในตนเองว่าสามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้ และมีความมั่นใจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาและการดูแลในอนาคต
- ช่วยให้ระยะเวลาที่เหลืออยู่ของผู้ป่วยเป็นระยะเวลาที่มีค่า ทั้งต่อตัวผู้ป่วยและครอบครัว

การให้การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองจะมีประสิทธิภาพหากเป็นการทำงานร่วมกันของแพทย์ พยาบาล บุคลากรทางการแพทย์อื่นๆ รวมเรียกว่า “**ทีมสุขภาพสหสาขาในการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง**” รวมทั้งอาสาสมัครชุมชน และผู้ให้การดูแล

การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองเป็นการดูแลแบบองค์รวม เนื่องจากเป็นการดูแลโดยทีมสุขภาพสหสาขาที่ให้การดูแลแบบประคับประคอง ซึ่งแต่ละบุคคลในทีมจะมีความรู้ความสามารถที่ต่างกัน และทำงานในระบบสุขภาพในที่แตกต่างกัน กันในรูปแบบเครือข่าย ทำให้สามารถให้การดูแลผู้ป่วยในทุกด้านและเชื่อมต่อการทำงานทำให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลต่อเนื่องจากโรงพยาบาลจนถึงบ้าน

► คำถามที่มักถามบ่อย

ถาม : การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง หมายถึงการดูแลผู้ป่วยในระยะท้ายใกล้เสียชีวิตใช่หรือไม่

ตอบ : การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองมุ่งเน้นให้ผู้ป่วยที่ป่วยด้วยโรคที่ไม่สามารถรักษาได้ หรือรักษาลำบากและโรคเรื้อรัง (ซึ่งมักจะมีชีวิตอยู่อีกไม่นาน) ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดและมีชีวิตยาวนานที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ดังนั้นการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองนี้ จึงมิได้มุ่งเน้นเรื่องการดูแลเฉพาะเมื่อผู้ป่วยกำลังจะเสียชีวิต ผู้ป่วยบางรายอาจต้องการการดูแลแบบประคับประคองเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ เป็นสัปดาห์หรือเป็นเดือน ในขณะที่บางคนอาจต้องการการดูแลแบบนี้เป็นเวลาหลายๆ ปี ผู้ป่วยบางรายได้รับการดูแลแบบประคับประคองควบคู่กับการรักษาหลักที่มุ่งเน้นการรักษาตัวโรค โดยไม่ต้องรอให้การรักษาหลักเสร็จสิ้นหรือรอจนตัวโรคเรื้อรัง หรือรอจนผู้ป่วยเข้าสู่ระยะท้าย (กำลังจะเสียชีวิต) เช่น ผู้ป่วยมะเร็ง สามารถรับการดูแลแบบประคับประคองควบคู่กับการได้รับยาเคมีบำบัดเพื่อรักษามะเร็ง ขณะเดียวกันก็สามารถให้การดูแลแบบประคับประคองร่วมด้วย เป็นต้น

เหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ป่วยไม่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง หรือได้รับการดูแลช้าเกินไป เนื่องจากความเข้าใจผิดที่ว่า การดูแลแบบประคับประคองหมายความว่า “**เรา (ผู้ป่วย) กำลังจะตายในเวลาไม่นาน**” หรือคิดว่า “**การเข้ารับการดูแลแบบนี้บ่งบอกว่า เรา (ผู้ป่วย) หมดหวัง ยอมแพ้**” และผู้ป่วยมักเข้าใจเองว่า การที่แพทย์ที่รักษาโดยตรงส่งต่อมาให้การดูแลแบบประคับประคองหมายความว่าหมดหวังในการให้การรักษา ซึ่งมีได้หมายความว่าเช่นนั้น แต่แพทย์กลับต้องการให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาแบบองค์รวม

โดยสรุปคือ การที่ป่วยด้วยโรคที่ไม่สามารถรักษาให้หายได้หรือรักษาลำบากและโรคเรื้อรัง ส่งผลให้ผู้ป่วยจะมีชีวิตอีกไม่นาน และอาจมีอาการไม่สุขสบายมากขึ้น จึงควรได้รับการดูแลจัดการอาการไม่สุขสบายต่างๆ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง และการเข้ารับการดูแลแบบประคับประคอง ไม่ใช่การยอมแพ้หรือหมดหวัง

ถาม : การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตเร็วขึ้น หรืออาจทำให้ผู้ป่วยอยู่ได้นานขึ้น ใช่หรือไม่

ตอบ : การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง ไม่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้ป่วยเสียชีวิตเร็วขึ้น หรือพยายามยืดชีวิตให้อยู่ให้นานขึ้น แต่มุ่งเน้นการเพิ่มคุณภาพชีวิต เช่น การควบคุมอาการปวด และหรืออาการไม่สุขสบายอื่นๆ ส่วนการที่ผู้ป่วยจะเสียชีวิตเร็วหรือช้าจะเป็นไปตามธรรมชาติของตัวโรคที่ผู้ป่วยเป็น อย่างไรก็ตาม มีบางการศึกษาพบว่า การจัดการอาการที่ดี เช่น การจัดการอาการปวดได้ดี ทำให้ผู้ป่วยไม่ทุกข์ทรมาน ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกดีขึ้น สมรรถนะดีขึ้น และส่งผลให้อยู่ได้นานขึ้น